1292 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 20 ԱԼԹՕՒՐԳԱ

ԵԻՐՄԻ ՒՉԻՒՆՃԻՒ ՍԷՆԷ ՆՈՒՄԷՐՕ 1477 ՅՈՒՆԻՍ 17 ՍԱԼԸ 1875

ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 29 ՅՈՒՆԻՍ 1875

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՀԱՎԱԴԻՍ

Իշպու Մէճմուայը Հավատիս պազար վէ երթէսի կիւնլէրինտէն մաատա հէր կիւն թապ ու նէշր օլունմագտատըր·
Սէնէլիկի բէհլի 2 ստէրլին (?) ...
Ալթը այլըղը · 1 » »
Տաշրա իչին բօսթա իւճրէթի զամմ օլունուր·
Պէհէր նուսխասը 1 ղուրուշտուր·

Իլանաթըն սըրասը պիր աէֆալըգ 3 ղրշ·
Իքի աէֆէ իչին պէհէր սըրասընա 2 »
Իւչ աէֆա իչին պէհէր սըրասընա 1 »
Իւչ աէֆասան զիյատէ վէ ուզուն իլանաթ իչին սըրրեն պազարլըղ օլունուր·
Տաշրալարտան կէլէն մէքթուպլարըն բօսթա մէսարըֆինի, կէօնտէրէնլէրն վէրէճէքլէր տիր·

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՊՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ՊԷԼԷՏԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՆԱՖԻԱՅԸ ՍԱՅԻՐԷՅԷ ՄԻՒԹԱԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԹԱՆԷ 17 ՅՈՒՆԻՍ

ԱԶԳ

Համազգեաց ընկերութեան 18 Յունիս հրաւիրեալ ընդհանուր ժողովոյն բաւական անդամք ներկայ չգտնուելուն պատճառաւ, ներկայիւս իմաց կը տրուի ամենայն անդամոց որ 'ի 23 Յունիս, կիրակի օրը ժամը ճիշտ եօթնին դարձեալ ընդհանուր ժողով պիտի գումարուի եւ այն օրը ներկայ գտնուող անդամոց թիւը որքան որ ըլլայ, ըստ ընդհանուր կանոնի ընկերութեանց օրինաւոր համարուելով առաջին ժողովոյն օրակարգին մէջ նշանակուած նիւթերն վիճաբանութեան պիտի դրուին, որ են.

Ա. Կանոնաց համառօտութիւնը
Բ. Տրամքիր վարժարանին
Գ. Անցեալ տարւոյ հաշուոյն քննութիւն:

ՄԻԼԻՅԷ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ

Առ պէս պէս բանս կրօնաւորաց (որք տպագրեալ են 'ի կարգս ցուցմանց Նոցա) է ժամանակս վէճին՝ որ յառաջս Գրիգոր Պետրոս Քսիներորդի (որ Նստաւ կաթողիկոս յամի Տեառն 1812 'ի 17 յունիսի, մինչեւ ցամն 1841)։

Տեսեալ է Գրիգոր Պետրոս Ը. Կաթողիկոսէ Հայոց տոհմակամաց, որ յայնժամ էր Մխիթարեան Արքեպիսկոպոս Կեսարիոյ Տ. Աստուածատուրեան։

(1476 Նումերոտան պագիյէ)

Ը.

Ահա 'ի բովանդակութիւն բանից մերոց համառօտի ցուցցուք զհաստատութիւն կրօնի նոցա պատրիարքական իշխանութեամբ, թէ յուռմէ և ե՞րբ եղեւ այն։

Հաստատութիւն կանոնի և կրօնի կրօնաւորաց պատրիարքական իշխանութեամբ եղեւ յամի 1752. յամսեանն յունիսի 'ի Յակովբ պատրիարքէ 'ի սրբենջողումն եպիսկոպոսաց իւրոց, որպէս յայտ է 'ի պաշտենէ սինոդոսական վճռոյն, որ կայ և պահի 'ի դիւանին: Զայն յիշատակէ և մեկնիչեալն Հ. Օգոստինոս 'ի նմին աշխարհագրի առ Ս. ժողովն, յորում ասէ "... յայն ամս իբրեւ փոխեցաւ „նա յատենացս առ Հանդերձեալն, „զնի անոց ինչ. Նորին յաջորդն Յա„կոբ Պետրոս Բ. հաստատեալ և աս„'ի նոյնոյ Բենեդիկտոս ԺԴ. քահանա„յապետէ 'ի յարժանապատուութեան „պատրիարքականի, վարելով հեղի„նակութեամբն այնուիկ, որ ըստ „բազմաց կանոնս ուսոյց մեծահամ„բաւ արանց (այսինքն յղ. հին և „նոր եկեղեցական բարեկարգութեան „Ամենուցցի 'ի յեկեղեց. դասակար„գութեան, և այլք բազումք) պատ„շաճի արեւելեան պատրիարքաց „կացուցանել զկրօնաւորական կար„գս, ... վերոյասացեալ Յակովբ „Պետրոս Բ. պատրիարքն (սակայն) „գումարելով զսինոդոս յեպիսկո„պոսաց իւրոց յամսեանն յուլիսի „1752, և քննեալ 'ի նմա զվերոյասաց„եալ կրօնաւորական սահմանադրու„թիւնս, և արարեալ զնենք ... „... „... „... „... „... „... „... „... „... „... „... „...„ ... ..."

Այսչափս շատ լիցի առ այժմ վասն հաստատութեան Միաբանից մերոց Պատրիարքական իշխանութեամբ։

ՑՈՒԵԼՈՒԱԾ

Ի գալ կրօնաւորաց 'ի ժողով, (այս է 'ի ժողովն թեմական կաթողիկոսարանին Կիլիկիոյ յամի 1850-1851) ծանեաք 'ի նոցանէ, թէ մի 'ի զօրաւոր կարծեցեալ փաստից նոցա՝ այն էր, զի ունին 'ի ձեռին զմուրհակ իմն գրեալ յամի 1716. յորում գրի յիշատակի վաճառումն և գնումն կալուածոյ իրիք 'ի վերայ ճանապարհին Պաղթայի, արարեալ 'ի խուրի Սաւուզէ առ Միանձունս (Մօնաչի) որոյ գինն է տաճկական մի դահեկան և կէս. Զայս յառաջ բերեալ են և 'ի տպագրեալ պատասխանիսն կանխաւ (Բօնենցա), և սովաւ պնդեն թէ աչա յառաջ քան զգալն Աբրահամու Եպիսկոպոսի յայն կողմանս, կրօնաւորք ստացեալ էին զանգլի: Ապա եւս այլն։

Թէպէտեւ ձանձրալի է տալ պատասխանի այսպիսեաց, բայց որովհետեւ չեղաք առաջին 'ի խօսիլ, ոչ եւ զ ցուք և առաջին 'ի լռել։

Այդ բարւոք յիշատակեն կրօնաւորք վասն մուրհակ, բայց առանց մտադիր լինելոյ, թէ զինչ խօսին. 'ի մուրհակի հարկաւորապէս յիշատակելի են յատուկ անուանք գնողին և վաճառողին, և ընդէ՞ր ոչ յիշատակի յայտ մուրհակի անուն գնողին զայն, այլ հանրական անունս Միանձանց. (Մօնաչի). Նաեւ ոչ ասի Միանձանց Հայոց, ապա ո՞ւստի կարին հաւատարմացուցանել կրօնաւորք զայդ կեղակարծ վկայութիւն, չասեմ զկայտնի ստութիւն. Եւ զո՞րպիսի տեղի գնեալ լցէ կրօնաւորաց տաճկական մի և կէս դահեկանաւ, որ և ոչ բնաւ յիշատակի 'ի հաշուագրի Աբրահամ Եպիսկոպոսի. Ո՞յք ոմանք են այն միանձունք, զի ըստ ժամանակակից վկային Պօղոս Եպիսկոպոսի՝ Տէր Յակովբ և Տէր Աբրահամ փորիզակ 'ի ժամանակի նախնիք դեռ չէին կրօնաւորեալք, այլ աշխարհի զաշխարհական կեանս վարէին, որպէս և յառաջագոյն գրեցաք անթերի ծանուցաւ. Բայց տակաւին մնդեն նոքա, թէ 'ի մուրհակի նշանակեալն չէ ամբողջ գին երկրին, զումար իմն ըստ հանգոյց, որպէս թէ պարզեւեցէ վաճառողն զբոլոր գինն, և փոքու այդու գումարաւ դանիցէ մուրհակ 'ի հաստատութիւն ստացուածոյն։

Ո՞վ գեղեցիկ պատասխանի 'ի պաշտել զպարզամիտս 'ի պարզամբտաց անտի. Զի՞նչ այդ կեղծ ու պատիր ընթացք կրօնաւորաց, մի՞թէ անլուր ինչ իցէ 'ի լսելիս նոցա սովորութիւն ազգաց և ազանց որք առ հասարակ գրել գրեն զմուրհակս ամենայն ճշտութեամբ, և 'ի կամելն պարգեւս ինչ առնել, դարձուցանեն յետոյ զմուրհակն, կամ պատառեն, և 'ի հուր արկանեն։ Ապա 'ի բաց թողեալ զայս կրօնաւորաց. առա՞ց ամաչելոյ զայլ ինչ առաջարկեսցեն մեզ, և ընկալցին զպատասխանի։

Ոչ աւելորդ լինի համարիմք դընել աստեն զբանս ինչ յանհրիմն պատմութենէ հարց Մխիթարեանց զՊատրիարգութենէ Աթոռոյն Կիլիկիոյ և զմիաբանութենէ Անտոնեան միանձանց Հայոց, յերիւրեալ ըստ սադրելոց սոցին իսկ միանձանց մինչ էին 'ի Հռովմ։

"Ի բազմամրդով դարուս Աստուածային խնամոց պատուղ է և միաբանութիւնն Հայազգի կրօնաւորաց պատսպարելոց 'ի լեառն Լիբանանու ընդ կարգօք սրբոյն Անտոնի Աբբայի: Հիմնարկու միաբանութեանն եղեն հոգեւորդն Բերիացիք ոմանք, որոց գլխաւորք էին տէր Յակովբ Յովսէփեան քահանայ, և Աբրահամ Աթար Աստուածասէր վաճառական, որք 'ի պատճառս Ազգային հալածանաց յետ պանդխտութեամբ շրջելոյ 'ի Պաղեստին, և յայլ բազում տեղիս „մեկուսացան 'ի Լիբանան յամի իբր „1705, ուր տեսեալ զապահովութիւն վայրացն որ էին ընդ իշխանութեամբ ուղղափառ իշխանացն Մառոնիցոց, յօժարեցան մնալ անդ „և կանգնել միաբանութիւն ինչ կրօնաւորաց՝ ըստ օրինակ Մխիթարայ Աբբահօր, որ ընդ այն ժամանակս կանգնեալ էր զՄենաստան իւր 'ի Մորէա. վասն որոյ գրեցին „'ի Հռովմ առ սուրբ Աթոռն և ծանուցին զխնճան փափաքանաց իւրեանց. ապա յետ ամաց ինչ ժամանելով հաճութեան Առաքելական „Աթոռոյն, 'ի մաղդասիրութենէ Պատրիարքին Մառոնիցոց որպէս և „ուղղափառ իշխանաց տեղւոյն՝ ընկալան ձրի տուն մի, և այգի փոքրիկ, զոր և հաստատեցին մուրհակաւ յամին 1710, և սկսան կարգաւորել զընակութիւն վանացն, և „առնովաւ կանգնել եկեղեցի յանուն „Յիսուսի Փրկչին: Զկանոնս միաբանական կենաց առին 'ի միայնակեցացն Մառոնիցոց, ինչ ինչ փոփոխելով և յարմարելով սովորութեան „և արարողութեան Ազգին բառ խորհրդոց և առաջնորդութեան Աբրահամու եպիսկոպոսին Բերիոյ, որ „'ի պատճառս հալածանաց, և յետ „կրկին աքսորանաց յամին 1722, „նոյն տուեալ 'ի թեմէ իւրմէ բնակէր 'ի մենաստանին ընդ կրօնաւորսն, յորոց յոլովք էին յաշակերտութենէ նորա: Վախճան միաբանութեանս է կրօնաւորական կարգօք պարապել յուսումն պիտանի և հոգեւոր գիտութեանց, նպատակ ունելով զհոգեւոր օգուտ Ազգիս „Հայոց։

ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ

Հայոց ...ողութեամբ 'ի Լիբանան

"Յաւուրս ազգային խռովութեան և հալածանաց, յորս Պատրիարքունք Հայոց 'ի Կ. Պօլիս մեծեանց զինի տիրապետէին Աթոռոյն, Աբրահամ վարդապետ Արծիւեանց ծնեալ յԱնթապ քաղաքի յամի 1678, և երկոտասանամեայ կղերիկոսացեալ փոքր սարկաւագաց ընդունելութեամբ 'ի Պօղոս եպիսկոպոսէ այնր քաղաքի, չոքաւ 'ի Մամպուտ, այն է Մէրտին՝ աշակերտել Մելքոն եպիսկոպոսի, որ էր ուսեալ 'ի Հռովմ 'ի դպրոցն Տարածման Հաւատոյ, առ որում զամս ինչ վարեալ յուսմունս կարեւորս յօժարեցաւ շրջիլ պանդխտութեամբ 'ի Գերմանիկ, այն է Մարաշ, յԱմիդ և յԵշմիածին։ Ապա

„'ի հասակի քսան և չորից ամաց գընացեալ 'ի Սիս կարգեցաւ նօտար և գանձապահ կաթողիկոսարանին Հայոց. և յետ կալոյ անդ զամս հինգ, ժամանեալ 'ի հասակ քսան և ինն ամաց՝ ձեռնադրեցաւ քահանայ և ընկալաւ զաւազան վարդապետութեան 'ի Պետրոս կաթողիկոսէն Սսոյ յամի 1706։ Յետ չորից ամաց 'ի խնդրոյ ժողովրդեանն Բերիոյ օծաւ Եպիսկոպոս 'ի նոյն կաթողիկոսէն յամի Տեառն 1710, ըստ որում նըշանակի յԵպիսկոպոսական կնիք նորա։ Եւ զի 'ի թեմի իւրում հողեւորանդն քարոզիչ էր ուղղափառ դաւանութեան [illegible] ւոյ. յերկրորդ ամի Եպիսկոպոսութեան իւրոյ կոչեցաւ 'ի Կ. Պօլիս յաւուրս Սահակայ Ակնեցւոյ, յորմէ արգելաւ 'ի մետաղս արքունի ծառայութեան, և ապա 'ի վերծանիլն անտի դարձաւ անդրէն յԱթոռ իւր 'ի Բերիա։ Բայց յետոյ յամին 1715 յաւուրս Պատրիարքութեան Յովհաննու Կոլոտի վերստին կալանաւորեալ աքսորեցաւ յաքսորս 'ի կղզին Արուատ կոչեցեալ հուպ 'ի Կիպրոս, ուր մնաց զամս չորս, մինչեւ եգիտ շընորհս ազատութեան 'ի ձեռն աշակերտաց իւրոց հարց Լիբանանեանց, և զերծաւ յաքսորանացն. սակայն ոչ կարացեալ դառնալ յաթոռ իւր 'ի Բերիա, պատսպարեցաւ 'ի լեառն Լիբանանու առ նոյն Հայազգի կրօնաւորս, որոց և հաւաքեցաւ իբր Նախահայր և Տէր, ձեռնադրելով զկղերիկոսունս նոցա 'ի քահանայս, և տալով նոցա զգաւազան վարդապետութեան, միանգամայն 'ի բաց ոտ հոլովելով զհօտ իւր 'ի ձեռն Միաբանից այնր Մենաստանի մինչեւ ցամ Տեառն 1738. յորում ժամանակի ուղղափառ ժողովուրդք Բերիոյ, յետ կորզելոյ զեկեղեցի իւրեանց 'ի ձեռաց հակառակորդաց, ընկալան զհովուական աներկիւղ ազատութեան Աբրահամու եպիսկոպոսի, որով դարձաւ նա յԱթոռ իւր 'ի Բերիա վեց քահանայիւք հովուել զհօտ Քրիստոսի։ Ընդ այն ժամանակս յամին 1737, 'ի մեռանիլ Միքայէլ կաթողիկոսին Հայոց 'ի Սիս, ուղղափառ ժողովուրդք կողմանցն Ատրուց միաբանեցան ընտրել իւրեանց ուրոյն Պատրիարք զԱբրահամ եպիսկոպոս, յոր սակս յամին 1740 հարկեցաւ գնալ 'ի Հռովմ ընդունել զհաստատութիւն Պատրիարքական իշխանութեան 'ի սրբոյ Աթոռոյն, վասն որոյ ձեռնադրեալ 'ի տեղի իւր Եպիսկոպոս Բերիոյ զՀ. [illegible], չոքաւ 'ի Հռովմ, ուր յետ ամաց ինչ առեալ զպատիւ Պատրիարքութեան դարձաւ անդրէն 'ի Լիբանան 'ի վանս ազգային կրօնաւորաց և անդ կատարեաց զկեանս իւր սրբութեամբ։ Այս է ահա ծագումն Պատրիարքական Աթոռոյն, որ տեւէ մինչեւ ցայսօր։ Յաջորդ նորա եղեւ Յակոբ եպիսկոպոս Բերիոյ, որ ըստ կտակի Նախորդին իւրոյ Աբրահամու կառոյց զվերին վանքն Զմմառ կոչեցեալ, 'ի բնակութիւն Պատրիարքին և Եպիսկոպոսաց „ (*)։

(*) Տէյէպիլիրիզ քի, ինչպէ հիքեայէտ նէ գատար լուղէթ վար իսէ, հէմէն օլ գատար տա եալընըշ վար, ֆագաթ Հ. Մինաս սօնըրա տողրուսունու եազտը, «Վարք երեւելի Արանց» նամ քիթապտա անճագ սօնրա հէր նասըլ իսէ աճէլէ օրթատան օ քիթապլար թօբլանըլտը. Ան-տոնեանլար Թարաֆընտան վուգու պուլան րիճալար իւզէրինէ, վէ պու կիպի եալան եալընըշ իֆատէլէր վէ նէշրիյաթ եուզինտէն Թարաֆէյն պէյնինտէ պիր պուրուդէթ հասըլ օլտու, վէ հալա պու պուրուդէթ պագի օլտուղունտան. միլլէթճէ մուզիրր նէթիճէլէրի չէքիլմէքտէ տիր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Տարը չուրույի աքէրի Թօբճու տայիրէսի ազալըղը, րիւթպէյի ուլա սընըֆը սանիսիլէ, Նիզամիյէ սէյ կի գալէմի միւմէյյիզի էվվէլի սատէթլու Լօհէմ էֆէնտիյէ,

Լօհամը ումումիյէ էմանէթի մուավինլիյի րիւթպէյի ուլա սընըֆը սանիսիլէ, էմանէթի մէզքիւրէ թահրիրաթ միւտիրի սապըգ սատէթլու Գարօի էֆէնտիյէ,

Պանգ մուհասէպէ օտասը միւտիրլիյի, րիւթպէյի սանիյէ սընըֆը միւթէմայիզի իլէ, միւմէյյիզ էվվէլի սապըգ իզզէթլու Մասուտ պէյէ,

Լօհամը ումումիյէ թահրիրաթ օտասը միւտիրլիյի, րիւթպէյի սալիսէ իլէ միւմէյյիզի սապըգ րիֆաթլու Սէհմէտ էֆէնտիյէ,

Զախիրէ կօմիսիյօնու Նէզարէթի, Քիրէճ գարպուսու կօմիսիյօնու Նազըրը սապըգ իզզէթլու Միւհիտտին էֆէնտիյէ,

Քիրէճ գարպուսու կօմիսիյօնու նէզարէթի, զախիրէ կօմիսիյօնու Նազըրը սապըգ րիֆաթլու Խալիլ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույուրուլմուշ տուր։

ՄԻՒԹԷՆԷՎԻՅԷ

Խասսա օրտույի հիւմայունը միւշիրի տէվլէթլու նէճապէթլու Եուսուֆ իզզէտտին էֆէնտի հազրէթլէրի իլէ, պահրիյէ ֆէրիգանը քէրամընտան տէվլէթլու նէճապէթլու Մահմուտ Ճէլալէտտին էֆէնտի, վէ տէվլէթլու նէճապէթլու Մէճիտ էֆէնտի հազրէթլէրինէ Ֆրանսա րէյիսի իւլ ճիւմհուրու թարաֆընտան Լէժիօն տ'Օնէօր նիշանընըն պիրինճի րիւթպէսինտէն պիրէր գըթասընըն իրսալ գըլընաճաղը իշիտիլմիշ տիր։

— Օսմանլը էօհամը յուլիս ֆայիզ չէրինին թէէտիյէսի չիւպհէլի օլտուղունա տայիր նէշր օլունան շայեալը տէքզիպ [illegible] վէ Լօնտրա սէֆիրլէրի ղազէթալարըլա թէքզիպ էյլէտիքլէրինտէն. էօհամը մէզքիւրէնին խինէ թէրագգը պու հաֆթա իչինտէ վուգու պուլան թէլէքքիյաթ խասըլէրինտէն տիր։

— Եունան էչիսի կէչէն բէրշէմպէ կիւնիւ Բամ բաթըլըյի իլէ մուլագաթ էթմիշ տիր։

— Մէմալիքի մահրուսէ ֆէնէրլէրինին միւրէքքէպ օլտու Մ. Պօտալու Էլլո. բայա ազիմէթ էթմիշ տիր։

— Ֆրանսա սէֆարէթխանէսինին գօրֆա նամ վաբօրու կէչէն կիւն պէշիքթաշ Լօնիւնտէ պիր մուտտէթ գալտըգտան սօնրա, վէ Շիրքէթի Խայրիյէ վաբօրլարընտան պիրի տախի Սիրթուքէօյ բիշկէտահընտա պիր գայըղա չարփըպ իւքսան իլէ, նուֆուսճա պիր զարար ուղրամամըշ տըր(?) ...

— Բումէլի շիմէնտիֆէր խաթթըրընըն մուայէնէյէ մէմուր իմկէնտիր միւհէնտիսլէր, խաթթըն քէմալը տէրճէսինտէ մունթազամ օլտուղունու, Սիրքէճիտէն Էտիրնէ գատար իքի սաաթտա աղըմ էտիլմիշ իսէ, վէ կէչէն սալը կիւնիւ օրատան էրքէնէյէ հարաքէթ օլունմուշ իքէն. 87 քիլօմէթրօ գատար մէսաֆէյի իւչ սաաթտա, Չորլու խիզմէթի կիւնիւ տախի Պուգտա Էօլլէրէքի ամէլէնին, վէ Մէթրիճէ քէօփրիւսինիւն, վէ Իւզունքէօփրիւ խաթթընըն սայիր մահալլէրինի, վէ Եարալըպէ կիւնիւ օրատան հարաքէթ է. Ֆիլիպէ վէ Սարիմ պէյ խաթթըրը, վէ Թըրնովա Եանպօլու շիւպէլէրինի մուայէնէ էթմիշլէր տիր։ Բաղարը կիւնիւ գօմիւրճի հէյէթի Էտիրնէյէ խիզմէթէ խասըլ իւզէրէ, անինքի բաղար իրթէսի կիւնիւ տախի Պուլէյի Պուրկասա վէ Ցէրէ աղաճ խաթթըրընը մուայէնէ իլէ միշ, վէ պու ագշամ տախի Տէրսաատէթէ ավտէթ իւնճէքլէր տիր։

— Հավալարըն ըլճագլըղը ճիհէ-

ՈՍԿԵՓՈՐԻԿ ՀԱՏՈՒԱԾՔ

Գաւազանագիրք ճանդերձ վկայութեամբ ինչ շարակարգեալ 'ի Տիգրանակերտցի Չէնեսիւզեան Տէր Մեսրոպ վարդապետէ:

Արք եպիսկոպոսունք եւ Առաջնորդք Ամդայ որ եստան յէջմիածնականաց.

(1476 նումէրոտան պագիյէ)

Թ.

1788 ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ.

Սա ըստ ասելոյ Էքմէքճեան Մըկըրտիչ ծերունի վարժապետի, իբր ամիս վեց վարեաց զանօշութիւն իւր։ Եւ իւրով հրամանաւ զբնիկ միաբան Արղնոյ վանաց զՊօղոս վարդապետ, կարգէ վանահայր 'ի վանս սրբոյն Դանիէլի, զի գրի 'ի ժամանակագրութեան նորին վանաց այսպէս " Պօղոս վարդապետն հրամանաւ Պօյաճեան Կարապետ Արքեպիսկոպոսի սատի (յԱրղնոյ) փոխի 'ի սուրբ Դանիէլու վանքն վանահայր „. Սա յօրինեալ է բժշկարան մի ընդարձակ, հանդերձ բառարանաւ. նմանապէս և քարոզագիրք մի արտաշորժ։ Վախճանի 'ի քաղաքիս և թաղի առաջի դրան եկեղեցւոյն սրբոյն Սարգսի որպէս գրի 'ի գերեզմանաքարի " Այս է տապան Կարապետ վարդապետին Եպիսկոպոսի Տիգրանակերտի 'ի թուին ՌՄԼԸ „.

Ժ.

ՄԻՆԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԳԱՂԱՏԱՑԻ.

Սա յաջորդէ զՊօյաճեան Կարապետ Արքեպիսկոպոսն, սակայն ոչ ունի զեպիսկոպոսութիւն, սորա և զժուականն՝ թէ յորո՞ւմ ամի նստաւ առաջնորդ, 'ի ժամուս բաւական տեղեկութիւն ինչ չունենալով, վարդապետ անուամբ առանց թուականի եդաք. Սա յերկուս տեղիս յիշի 'ի ժամանակագրութեան Արղնոյ. 'ի միումն 'ի լինելն յիշատակութիւն զանուանէ յաջորդի սորա, որպէս տեսցի 'ի սոյն. յերկրորդին գրի "Եւ ՌՄԽԼ թուին մերոյ և յունիսի եօթն դարձայ 'ի սուրբ վանս (Սահակ վարդապետս) և Մինաս վարդապետ վախճանեալ յԱմիդ „. Զամանէ սորին ծերք ասդին թէ, հարք մեր պատմէին մեզ թէ՝ տեսեալ իցեն զառաջնորդ սոյն Գաղատացի, որ 'ի քարոզութեամբ իւրում առ ժողովուրդն ասէր 'ի կիր արկեալ իցէ զայս բան " Թէ Աստուած շնորհս տացէ, որբեսցէ զմտանոցա որ լբրև զփուշս մնասակարս խոցոտեն զազգ մեր, չարեաց և երկպառակութեանց առիթ լինին „. Նաեւ սովն թէ սա 'ի հիւանդանալ իւրում ասացեալ իցէ թէ՝ "տկարութիւն է մեր 'ի հիւանդութիւն գնալ ընկալանիլ 'ի սան բժշկի, որպէս զի կարող լիցի 'ի ժամանակի հարկաւորութեան ըստ արժանւոյն դարման տանիլ անյապաղ„ եայլն. այսպէս ասելով. տայ զինքն տանիլ 'ի տուն բժշկի միում Հայազգի կաթոլիկի, և անդ կոչեալ առ ինքն զքահանայ ոմն ուղղափառ խոստովանեալ հաղորդի, և այնպէս 'ի ծոց սուրբ եկեղեցւոյ յետ աւուրց ինչ վախճանի։ Գերեզմանն սորա՝ է 'ի լեռան դուռն մեծ առ շիրիմ մծին Սըրապիոնի կաթողիկոսի յարեւելից կողմանէ, տապանագիր ունելով այսպէս։

Սա է շիրիմ գիւղին մերոյ
Տեառն Մինաս յ Գաղատացւոյ
Առ 'ի Քրիստոս հանգուցելոյ
Հազար և Զ. քառասուն թուոյ
Որք հանդիպիք լցեալ սիրով
Հայր մերի զողորմին դուք
Զողորմութիւն գտջիք դուք
Ի ծագիլ Տեառն ճառագայթիւք։

ԺԱ.

1793 ՊՕԼՍԵՑԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ.

Սա յաջորդեաց զՄինաս, զի գրի 'ի ժամանակագրութիւնէ բարձրահայկնոց վանաց Արղնոյ այսպէս " Ի չորեքտասաններորդի ամի կաթողիկոսութեան Ղուկասու Կարնեցւոյ. 'ի Պատրիարքութեան Զաքարիայի Կաղզուանցւոյ, յորում ամի յաջորդեաց Պօլսեցի Յովհաննէս վարդապետ ՊՃԽԷ կոչեցեալ զառաջնորդութիւն Ամդայ 'ի տեղի հանգուցեալ Մինասայ Գաղատացւոյ։

ԺԲ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՀԱՃԻՆՑԻ.

Զամանէ սորա ինչ գրէ վարժապետն Տէր Յովհաննէսն 'ի խօսիլն զնփրեմայ յաջորդէ սորին թէ " ՌՄԽՋ. թուին եկն հրամանաւ Տեառն Զաքարիա Պատրիարքի առաջնորդ 'ի յԱմիդ քաղաք Եփրեմ զկնի Յովհաննու վարդապետի Հաճընցւոյ „.

ԺԳ.

1797 ՊԷՍՆԻՑԻ ԵՓՐԵՄ ՎԱՐԴԱՊԵՏ.

Սա ըստ գրելոյ վարժապետ Տեառըն Յովհաննու և այլոց բազմաց յամի Տեառըն 1797. Հայոց ՌՄԽԶ. 'ի 27. օգոստոս ամսոյ գայ յառաջնորդութիւն քաղաքիս. և յարուցանէ հալածանս ընդդէմ ուղղափառաց. մինչ ուր անդ առ 'ի տառապելոյ զերեմիայ չէր յաքսորս, յասակ կոնդակ բանադրանաց և հրովարտակ [illegible] բերել, յոր սակս հրամանաւ կուսակալի տեղւոյ լինի ժողով հարցաքննութեան 'ի դատաստանատան քաղաքիս, ուստի վճռով նոյն ժողովոյ պարտաւոր ցուցեալ հրամանաւ կուսակալին ինքն փոխանակ Երեմիայի աքսորեալ լինի 'ի վանս Արղնոյ։ Ի փոխել բդեշխին դարձեալ գայ յԱմիդ. և դարձեալ յաքսորս առաքի։ Ե 'ի գալ իւր վերստին, մեռանի յամի Տեառն 1803. 'ի 17 դեկտեմբերի 'ի տանի սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ հայրապետի և թաղի առաջի դրան եկեղեցւոյ քաղաքիս սրբոյն Կիրակոսի։

Թիլէ մանավ տուքեանլարընտա մէյվըլէրին բէք չոգու զըմանտա չիւրիւյէճէյինտէն, վէ չիւրիւք մէյվէնին իսէ վիւճուտի ինսանիյէ մազարրաթը քեամիլէսի տէրքեար պուլունտուղունտան, պու կիւնլէրտէ Տէրսաատէթ վէ պիլատը սէլասէտէ պուլունան մանավ տուքեանլարընը թէֆթիշ վէ մուայէնէ զըմընտա պիր խայլը մէմուր չըգարըլարագ իհթիմամ էտիլմիշ տիր.

ՍՈՒ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Հէր սէնէ եազ մէվսիմինին աղէսէլիյէ սօն պուլարընտա Պէյօղլու էհալիսի իչէճէք սու մէսէլէսինտէն տօլայը սու եօլճու պէյլէրի իլէ սագա էֆէնտիլէր առասընտա էսկի օյունագ տէրենէսինէ մուաղէքէրի պիր գայկա վէ տուսուլ հիւքիւմէտ կիւրիւլ օլտուղու կէպի, իշթէ պու սէնէ տախի պու հալ վագի օլմուշ, վէ Պ'յօղլու էհալիսի չիւմլէսինէ միքտարը մահ պէյլէրի վէ սագա էֆէնտիլէրի պէնզէյլէրինէ մուհթէճ պըրագըլմըշ տըր.

Իշպու աէշիյէթին աթիւէ բի վուգուաթ բէք կիւզէլ թաամիր իտէր. Շէօյլէ քի Պէյօղլունտա վաքիաէ չէշմէսի սագալարը, ճիվարտա պուլունան էպնիյէյի միւհիմմէ սարնըճլարընը պիր գաչ սէնէտէն պէրի գըշ մէվսիմինտէ սու իլէ տօլտուրուպ, պու սուրէ եազ մէվսիմինտէ սու գըթլըղը եօգ, նասըլ ալանտան ֆահիշ ֆիյաթլէ վէ խըթտէթլի յըլտրէն չաքմաչըլը վէ սաքինլէրի լազըմ օլան սու վէ թաշըմաղա լազըմ հալտէ, խըթտէթլի մահալլէլէրէ տախի իչէճէք սուտէ պիրլէ կէօտիւրմէքլէրի, վէ չալըշմա պու խուսուսատա սօլուգ քէմէր պէյլէրինէ պիր սէօզ վէ գըւէ պուլունտուգ տիւրլիւ պէ տիւրլիւ հագսըզլըգ պէթինտէ իքթիզա էյլէտիքլէրի. Իշթէ պունուն պիր

քիւր սագալարը թարաֆընտան վուգու պուլուր, վէ տիւնքի կիւն օրա սաքինլէրինտէն գաւըլըն պիրի, իչմէք իչին պիր տամլա պիլէ սույու պուլունմատըղը պէյան իլէ, մէր գուման սագա էֆէնտիլէրին էնտիշէ էտէճէք վէ նիյազլար իլէ պիր գըրպա օլսուն իչէճէք սու թալէպ իտտիւր իւղէրինէ, պու էֆէնտիլէր պիր թաղըմ նապէճա սէօզլէր սաւուր խըթըմալ իտէրէք սույու կէթիրմէզլէր. Վէ աղաչլըգը մէրգումէ գաւըլըն մախսուս մի լանէթինէ ուղրաթ խալդ. Վէ իչէճէք սու պուլմատըղընտան, պիր չիչէ ալըք սագալարըն գաննէլանմէլինէ կիւտէրէք պիր աղ իչէճէք սու խըթէր իսէ տէ, պանլարըն էլինէ րէտտ իլէ ճէվապ վէրիլիյ'ն կէօրտիւյիւնէ. Տօղրու պալատ զիքր իթտիգլիգ սու սարնըճլարընա միւրաճաաթ լէ, պէհ օն քիշի պիրլ իթթիֆագ սարնըճըն պիրինի աչարլար, վէ սագա էֆէնտիլէրի մուխալէֆէթ վէ էնտիշէ հօգարաթ վէ քիւֆիւրլէրինէ ալտըրմագըզըն սամիմարագ սուսուզ օլան մահալլէ մէզքիւր էհալիսինէ սու թէվզի վէ թագսիմ իտէրլէր, վէ պու սուրէթլէ հէր քէս իչէճէք սույա նայիլ օլուրլար.

Պունու եաղըմտան մուրատըմըզ չունու արզ ու պէյան իչին տիր քի աճապա Պէյօղլու էհալիսինի հէր սէնէ պիրհօշլուր վէ ալէնի ալթիր իտէն չու սու զըլէթի տահա չօգ տէվամ իտէճէ՞ք մի տիր, աճապա պիչարէ էհալի նէ վագըթա գատար պու սու եօլճուլարըն վէ սագալարըն հիւքմ ու նուֆուզու ալթընտա էսիր մահգումնտա գալաճագ տըր, վէ չունքի սու խագգընտա վագըթ իքթիզա օլունմըշ վէ ալըշուագի վէ իսլահ էտիլմէսի լազըմ էֆէնտիլէրի քի. Խիյանէթլըյըն մախսուս օլան չու մուպարէք սույու, մուխթարէն փահիշ ֆիյաթլէ սաթմագլըգ. Մէք իչին էվվէլինտէն չէշմէտէ վէ սարնըճլարտա սագլայարագ էհալիյի իչէճէք սույուն պիլէ մահրում պը-

Թէք ըթէք ըսլահ իտէն ... խըթտէթլի տէպպէլէրտէն էմին օլմագ կեաֆի պիր ...

յալնըզ ... իթմէք իսթէր վէ պու տոլույլէ ... պէրապէր չալըշմագ չէտիլէջէ.

ըագմագ վէ սու խըթէնիկլիյինէ էն- վայի հագարաթ իթմէք գա՞նըղը նի- զամա վէ ինսանիյէթէ մուղայիր- տըր. Հասըլը պու սու զըլլէթինէ վէ սու եօլճուլար իլէ սագալարըն ահլիւք թիմարըլէրի թարիգին թէփի չարէսի հէր նէրէյէ բագըլ իսէ, օրանըն նազա- րը տիգգաթընը տավէթ, վէ պու պապտա թէսավիրի լազըմէնին իթ- թիխազ պույուրուլմասընը քէմալի ար- զու իլէ խալգըն քէլամ իտէրիզ.

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

Թուլուզ 25 յունիս.

Թուլուզտա վուգու պուլան թու- ղիանտան թէլէֆ օլանլարտան չըգարը- լէ գատար 215 քիշինին նաշը չըգա- րըլըմըշ տըր.

Վիէննա 28 յունիս.

Պօրսատա մուամէլաթ մահտուտ իտէ, մէյլիյաթ սուրէթի հասէնէ վէ մուվաֆըգըյէթ տիր.

Լոնտր քէզա.

Պու սապահ իքի իմպէրաթորլար պիրիպիրլէրինէ թէպրիք իթմիշ. քէմալի մուհապպէթլէ պիր ճաթէր լիրինէ սարըլըպ աան սօնրա, պիր գաչ սաաթ պիրլիքտէ աէյահաթը տէվամ իթմիշլէր տիր.

Բարիզ քէզա.

Բումէլի շըմէնտէֆէր թահվիլաթը 121 ֆրանգ 25 սանթիմ տիր.

Եէտի էյալէթտէ սուլար էքսիլ- միշ տիր.

Լոնտրա քէզա.

Ինկիլթէրրա պանգասընա 730 պին ֆրանգ ինկիլիզ լիրասը կիրտի.

Պուքրէշ քէզա.

Գարա տէնիզտէ պիր լիման ին- շասը խուսուսունտա լայիհասը օ- լունան մուտիրան մէճլիսի թարա- ֆընտան գապուլ օլունտու.

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

Բարիզ 26 յունիս

Լոհամը ումո. աչըլըշը		42-75
„ „ գափանըշը		42-87
Իթթիֆագ 1865		343
„ 1869		273-
„ 1873		258-
Շըմէնտիֆէր րումէլի		120-75
Իթալիա ֆոնտոսու		72-95
Րանթ 3 %		64- 5
„ 5 %		103-87
Գամիօ Լոնտրա իւզէրինէ		

ՂԱԼԱԹԱ ԲԻՐԱԶԱՍԸ 16, 28 ՄԱՅԻՍ

Լոհամը ումո. գափանըշը		48- 2
17 յունիս. սապահ աչըլըշը		47-38
	էն եիւքսէք	48- 3
	էն աշաղը	47 38
Իթթիֆագ 1863		335
„ 1865		336
„ 1869	քուբ. քէսիք	274
„ 1872		85
„ 1873	քուբ. քէսիք	264
Բրէտի ժէնէրալ շիրք.	Գ. Բ.	9-20
Սօսիէթէ ժէնէրալ ալօսիոն	„	7-2;
Սօսիէթէ Օթօման գուբ. քէ.	„	5-38
Օթթոմոն պանգ. ագս. Լ. Օս.		5-30
Շըմէնտէֆէր հիս. ֆը.	գ. ք.	123 50
Թրամվայ հիս.		320-
Բրէտի Հէլէնիկ	ագօնթօ փր.	
Լօրիում մաատենի ագսիոնլարը		
Գուբօն ագօնթօսու	փըր	4
Ագճէ ֆայիզի	% զուրուշ	6
Րէբօր	փարա	4
Հէվալէսիզ		4

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ԲԻՐԱԶԱՍԸ

Ինկիլիզ լիրասը	111-
Ֆրանսըզ 20 ֆրանգըլըգ	88- 5
Բօլ	89-38
Գըրմըզը ալթունու	51-30
Պէյազ մէճիտիյէ փարգը	102- 4
Մէթալիք փարգը	105-10
Պազըր	131-
Պէշլիկ	105- 3
Գարգօն գայիմէսի	6-61

ԺԴ.

1805 ՄԱՐՍՈՒԱՆՑԻ ԿԱՐԱՊԵՏ

ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ.

Սա ըստ աւանդելոյ բազմաց 'ի վերայ գրեալ թուականին ձեռնադրեցաւ յԱրքեպիսկոպոսութիւն մայրաքաղաքիս Կիլի 'ի ժամանակագրութեան բարձրահայեաց վանաց Արղնոյ և այս. թէ՝ "'ի ՌՄԿ. թուին մերոյ Կարապետ Մարսուանցի Արքեպիսկոպոսն առաջնորդ Ամդայ կամեցաւ միաբանս բնակեցուցանել 'ի վանս Դանէլայ, վասն այն քահանայիւք և իշխանօք գնաց անդ. բայց 'ի յաւէտ քրդայ ոչ կարաց զիւն 'ի գլուխ աանել, զոր և յաւարտ գրքի միում, որ 'ի Ս. Սարգիս եկեղեցի քաղաքիս "ևս Յակոբ ձեռնադրեցոյ ձեռամբ Պաղտասցի Յովհան պատրիարքի աշակերտի արքեպիսկոպոս Կարապետ վարդապետին Տիգրանակերտի առաջնորդ„. Վախճանեցաւ սա յամի տեառն 1815. և թաղեցաւ առաջի դրան եկեղեցւոյն սրբոյն Սարգսի առ գերեզմանի Պօյաճեան Կարապետ արքեպիսկոպոսի 'ի վերայ ապիտակ մարմարիոնի դամբանական տապանաւոր ունելով ընդարձակ 'ի վերայ գերեզմանին.

ԺԵ.

1816 ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ ՏԷՕՐՄԷՃԵԱՆ

ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ.

Արհիս այս յամի տեառն 1795

Հայոց ՌՄԽԴ. նստի առաջնորդ 'ի վանսն Արղնոյ. 'ի տեղի Լուսիկ Կարապետ արքեպիսկոպոսի վարդապետի իւրոյ. 1812 Հայոց ՌՄԿԱ. գնացեալ յէջմիածին 'ի նոյեմբերի ԺԴ. ձեռնադրի եպիսկոպոս յԵփրեմ կաթողիկոսէ 'ի ԺԵ. դեկտեմբերի, գայ 'ի վիճակ իւր յԱրղնի, և յամի տեառն 1816 'ի յունվարի 20. ձեռամբ Պօղոս պատրիարքի Կոստանդնուպօլսոյ, և կոնդակաւ Եփրեմ կաթողիկոսի հաստատի յարքեպիսկոպոսութիւն Միջագետաց. Պօղոս պատրիարք 'ի կոնդակին գրէ այսպէս "Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ տէր Պօղոս Արքեպիսկոպոս բնիկ միաբան սրբոյ գահին Երուսաղեմի սուրբ հոգւոյն վերատեսուչ և պատրիարք թագաւորանիստ քաղաքին Կոստանդնուպօլսոյ, յորմէ ընծայի ողջոյն փրկչական, շնորհք առաքելական, և Աստուածային բազմապատիկ օրհնութիւնն և նախախնամական գթութիւնն եկեալ հանգիցէ առ 'ի վերայ տիրապահ Աստուածախնամ քաղաքիդ Տիգրանակերտ. և բոլոր առաջնորդական թեմից և վիճակաց զաւառայից և գիւղօրէից նայն... Ապաքէն սոյն Աստուածադիր կարգ յաջորդաբար եկեալ եհաս և առ մեզ միջնորդութեամբ հոգեւոր հայրուց հոգալ զվերատեսչութիւն Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ և որոյ հետև ձեր տիրապահ վիճակդ առանց առաջնորդի լինելոյն, Արղնոյ բարձրահայեաց սուրբ Աստուածածնի

հրաշալի վանաց առաջնորդ զսիրելին մեր զտէր Սահակ ընտիր արքեպիսկոպոսն կարգեալ կացուցաք ձեր Աստուածապահ երկրիդ և բոլոր վերոյ գրեալ վիճակացն, դէտ, հովիւ, գլուխ և առաջնորդ, զոր յաւուրս Արքահամ պատրիարքի խնդրեալ էիք. յորոյ արժանաւոր յանունն մեծագոյն թագաւորական պէրաթըն եղեալ, և հոգեւորական իշխանութեամբ կոնդակս շնորհեալ հաստատեցաք. և ահա առաքեցաք առ ձեզ վայելչական շքով ելն. Գրեցաւ օրհնութեան և առաջնորդական կոնդակս յամի Տեառն 1816 յունվարի 20„. Բացոյայս եւս տեսանի 'ի կոնդակի կաթողիկոսին, զի գրի այսպէս "Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ և շնորհիւ ողորմութեան նորին Եփրեմ կաթողիկոս ամենայն Հայոց և ծայրագոյն Պատրիարք... Որ կայք բնակեալ 'ի քաղաքդ Տիգրանակերտ և յամենայն թեմս և 'ի վիճակ. դորա. նախ արժանի յարգոյ առաջնորդաց եպիսկոպոսաց և վարդապետաց. բարեպաշտ աղքատաց ուխտաւոր քահանայից... ըստ հին կանոնի նախնեաց որ յամենայն մեծ վիճակս կարգէին ծայրագոյն Արքեպիսկոպոս և Արքեպիսկոպոսարան. մեք եւս քահանայապետական իշխանութեամբ մերով կարգեմք և հաստատեմք զտեղի Արքեպիսկոպոսութեան և ծայրագոյն առաջնորդութեան 'ի մայրաքաղաքդ Տիգրանակերտ. և զգերապատիւ Սահակ շնոր-

հազարդ Արքեպիսկոպոսն Արղնոյ բարձրահայեաց Սուրբ Աստուածածնի վանից զսիրեցեալ հարազատ որդեակն Սրբոյ Աթոռոյն և մեր վերահաստատեալ 'ի ծայրագոյն առաջնորդութեան իւրում և յԱրքեպիսկոպոսութեան. յանձն առնեմք նմա զայդ քաղաքդ Տիգրանակերտ և զամենայն թեմս և զվիճակս դորա եւս և զայն ամենայն վիճակս մատուցոր վանորէից, և զայն ամենայն գործ և պաշտօն հոգեւոր կառավարութեան և վերատեսչութեան զորս յանձնեալ է դմա Կոստանդնուպօլսոյ վեհափառ Պատրիարք մեծաշուք Պօղոս Սրբազան Արքեպիսկոպոս սիրելի եղբայրն մեր Արքունական հրովարտակաւ և իւրով պատրիարքական կոնդակաւ գրեալ յամի ՌՄԿԵ. ին և յամսեանն դեկտեմբերի ԺԵ. „ յետոյ սկսանի երկար բանիւք յորդորել զեպիսկոպոսունս և զառաջնորդս մեծի թեմին հնազանդիլ նմա մինչ ճառագայթել զնա Արքեպիսկոպոս և զՏիգրանակերտ Արքեպիսկոպոսարան վիճակս. Այս կոնդակ գրեցաւ յամի Տեառն 1816. յառաջին աւուր դեկտեմբեր ամսոյ.

(Տէ-Վ)

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԻՇՊՈՒ 1875 ՅՈՒՆԻՍ 2 ԲԱԶԱՐ ԷՐԹԷՍԻ ԿԻՒՆԻՒՆՏԷՆ ԻԹԻՊԱՐԷՆ ՅՈՒՆԻՍ 30 Ա ԳԱՏԱՐ

ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԷ ԻՍԼԷՅԷՆ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱՔԹԸ ՀԱՐԱՔԷԹԼԷՐԻ

[illegible]

Ս. Տ. — Ն°

11 — Եէնիմահալլէտէն Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէր. Թարապ. Եէնիքէօյ. Ս. Մթէն. Միրկ. Ր. Հիս. Պէպէք. 19
11 45 Եէնիմահալլէտէն. Մէզար. Պէօյիւք. Քիրէճ. Թարապ. Եէնիք. Պօյաճը. Ր. Հիս. Պէպէք. Արնավուտ. 20
1 — Եէնիմահալլէտէն. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէօյ. Միրկէօն. 34
1 30 Գավագլարտան Եէնիմ. Պէօյիւք. Թարա. Պէյգօզ Եէնիք. Սթէն. Պօյաճը. Ր. Հիս Պէպէք. Օրթա. 32
3 — Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապեա. Եէնիք. Միրկէօն. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավուտ. Գուրուչեշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ. 28
3 45 Եէնիմահալլէ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճըք. Ր. Հիս. Պէպ. Արնավ. (ճումալարը սաաթ 4 տէ Պէօյիւքտէն չըգըպ, Օրթա Գուզ. Պէշիկթաշա տախի ուղրայաճագ). 19
4 15 Գավագլարտան Եէնիմ. Պէօյիւք. Թարապեա. Պէյգօզ. Եէնիք. Միրկէօն. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչեշ. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 20
5 45 Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէօյ. Միրկ. Ր. Հիսար. Արնավ. Գուր. Օրթա. Պէշիկ. 4
6 30 Եէնիմահալլէտէն. Պէօյիւք. Թարապեա. Պէյգօզ. Եէնիքէօյ. Միրկէօն. Գանլըճա. Ր. Հիսար. Գանտիլլի. Արնավ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գուզկունճուգ. Պէշիքթաշ. Իւսկիւտար. 3
8 35 Եէնիմահալլէտէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ. Եէնիքէօյ. Պօյաճըք. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ. 32
10 — Եէնիմահալլէտէն. Պէօյիւք. Թարապեա. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. 22

[illegible]

11 30 Արնավուտքէօյիւնտէն Գուրու. Օրթա. Պէշիք. 6
12 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթ. Գապաթաշ. (ճումալարը սաաթ 12-15տէ չըգաճագ) 22
12 30 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. (ճումալարտան մաատա) 29
1 — Արնավ. Գուրու. Օրթա. Պէշիք. Գապաթաշ. 4
1 30 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 6
2 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. Գապաթաշ. 22
2 30 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. Գապաթաշ. 4
3 10 Արնավ. Գուրու. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 29
4 45 Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք. Գապաթաշ. (ճումաալարտան մաատա) 6
7 15 Պէպէքտէն Արնավ. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Օրթա. Գուզ. Պէշիքթաշ. 29
10 — Արնավուտքէօյիւնտէն Գապաթաշ. 6

[illegible]

11 30 Պէյգօզ. Բաչա. Րիֆաթ բաչա. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. 33
11 30 Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէր. Գուզկունճուք. Գապաթաշ. 3
12 15 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ. Բ. պաղչէ. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտ. Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. 17
1 15 Պէյգօզտան Բաչա. Գանլը Ա. Հիսար. Գանտիլ. Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուգ. 21
2 30 Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզ. Թարպ. Բաչա. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտ. Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. 23
4 — Պէյգօզտան Բաչա. Ջուպուգ. Գանլը. Ա. Հիսար. Գանտիլ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. (ճումաալարը սաաթ 5 տէ չըգաճագ) 33
8 40 Պէօյիւք. Պէյգօզ. Բաչա. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտ. Վանիքէօյ. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկիւ. (ճումաա կիւնլէրի Րիֆաթ բաչա մահալլէսինէ ուղրայաճագ) 21

[illegible]

12 45 Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիք. Գուզկուն. Օրթաք. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլք. Արնավուտ. Գանտիլլի. Ր. Հիսար. Գանլը. Միրկէօն. Եէնիք. Պէյգօզ. Թարապեա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ. 3
1 — Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ. Արնավուտքէօյ. Պէպէք. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէ. Մէզարպուր. Եէնիմահալլէ. 19
2 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպ. Ր. Հիս. Պօյաճը. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւք. Մէզարպ. Գավագլար. 20
3 45 Պէշիքթաշ. Օրթա. Արնավ. Ր. Հիսար. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Եէմահալլէ. 4
5 — Պէշիքթաշ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Միրկէօն. Եէնիք. Պէյգօզ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլէ. 32
5 45 Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիք. Գուզկուն. Օրթա. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Արնավ. Պէպէք. 29
6 45 Պէշիքթաշ. Օրթաք. Արնավ. Գանտիլ. Ր. Հիս. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. 21
8 — Պէշիք. Օրթաք. Արնավուտ. Ր. Հիսար. Միրկէօն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւք. Եէնիհալլէ. 22
9 15 Պէպէք. Ր. Հիսար. Պօյաճըք. Սթէն. Եէնիքէօյ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպուր. Եէնիմահալլէ. (ճումաալարը սաաթ 9 տա չըգաճագ). 19
10 — Միրկէօն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք Մէզար. Եէնիմա. (ճումալարը Գավագլարա չըգաճագ). 34
10 20 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպուր. Եէնիմա. Գավագլար. (ճումաա կիւնլէրինտէն մաատա) 28
10 30 Պէշիքթաշ. Գուրուչ. Արնավ. Ր. Հիս. Միրկէօն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմա. 20
10 50 Օրթա. Պէպ. Ր. Հիս. Պօյաճըք. Սթէն. Եէնիք. Թարապեա. Քիրէճ. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ. 32
11 15 Պէպէք. Ր. Հիսար. Միրկէօն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ. 23

[illegible]

12 30 Պէշիքթաշ. Օրթաք. Արնավուտքէօյ. 6
1 15 Տօղրու Արնավուտքէօյ. 22
2 — Տօղրու Արնավուտքէօյիւնէ. 4
2 30 Տօղրու Արնավուտքէօյ. 29
9 20 Գապաթաշ. Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչեշմէ. Արնավ. Վանիք. 6
10 5 Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրու. Արնավուտքէօյ. 4
11 5 Գապաթաշ. Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշ. Արնավուտքէօյ. 6
11 20 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչեշմէ. Արնավ. (ճումաալարտան մաատա) 29
11 40 Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտքէօյ. (ճումաալարը սաաթ 11-30 չըգաճագ) 4
12 — Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Արնավուտքէօյ. (ճումաալարը Գուրուչեշմէյէ ուղրայաճագ) 22

[illegible]

2 15 Իւսկիւ. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիս. Գանլը Բաչա. Պէյգօզ. (ճումալարը Ջուպուքլույա ուղրայըպ Պէօյիւքտէրէյէ չըգաճագ) 33
3 45 Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Արնավ. (ճումալարը Արնավուտքէօյիւնէ ուղրամայըպ, Ա. Հիս. Գանլը. Բաչա. Պէյգօզա չըգաճագ. 6
8 45 Գուզկուն. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Գանտիլլի. Ա. Հիս. Գանլը. Բաչա. Պէյգօզ. (անտէն տօղրու քէօփրիւյէ ավտէթ իտէճէք, ճումալարտան մաատա). 23
9 45 Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Ա. Հիս. Գանլը. Բաչապաղչէ. Պէյգօզ. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ. (ճումալարը սաաթ 9-30 տա չըգաճագ) 17
10 35 Վանի. Գանտիլ. Ա. Հիս Գանլը Ջուպուգ Բաչա. Պէյգօզ. (ճումալարը Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլքէօյիւնէ ուղրայաճագ). 33
11 5 Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Գանտիլ. Ա. Հիս. Գանլը. Բ. պաղչ. Պէյգօզ. 21
11 40 Գապա. Գուզկուն. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. 3

Ճումաա կիւնլէրի ախշամ իւզէրի սաաթ 10-30 տա Պէօյիւքտէրէտէն Փապուր օլարագ պիր վափօր հարաքէթ իտիպ, Թարապ. Պէյգօզ. Բաչա պաղչէ. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտ. Չէնկէլ. Պէյլէր. վէ Իւսկիւտարա ուղրայըպ քէօփրիւյէ ավտէթ իտէճէք տիր.

ԻԼԱՆԱԹ

ՈՒՃՈՒԶ

ԳՈՒՅՈՒ ԹՈՒԼՈՒՄՊԱԼԷՐԻ

Ղալ թաաա Ամէրիգան մաղազասընտա խիչ եխրգիւն միւթէճավիզ կէրէք աղ վէ կ րէք չօգ աէյրին գույու իչին ոլա Ամէրագան թուլումպալէրի պուլունուր, Մինասեան վէ Շիրքէթի պանլարը իչպու եաղ մէվսիմինտէ սաթըգ պիթիրմէք իչին չօգ էհվէն ֆիյաթլէ վէրէճէքլէր. իշպու աէյրին գույուլարա մախսուս օլան թուլումպալէր իւնկիլիզ թուլումպալէրի միսիլլի գուսուրլարը օլմայըպ, չօգ սուհուլէթլէ թագըլըր վէ ուզուն միւտտէթ սալա պօզուլմայըպ դայանըր վէ գօլայ իշլէր.

ՄԻՆԱՍԵԱՆ ՎԷ ԳՈՒՄՊԱՆԵԱՆԸՆ
ԱՄԵՐԻԳԱՆ ՄԱՂԱԶԱՍԸ ՂԱԼԱԹԱՏԱ

ՈՒՃՈՒԶ ԳԱՐԵՕԼԱԼԱՐ

Ղալաթաաա Ամէրիգան մաղազասընտա աէօյլէ եխրգաէն միւթէճավիզ նէվ պէ նէվ կիւզէլ թիմուր գարեօլալար պուլունուր. Մինասեան վէ Շիրքէթի պանլարը իչպու եաղ մէվսիմինտէ սաթըգ պիթիրմէք իչին տիրլէ իւճուզ գըյէթ էհվէն ֆիյաթլէ վէրէճէքլէր տիր. 10

ՄԻՆԱՍԵԱՆ ՎԷ ԳՈՒՄՊԱՆԵԱՆԸՆ
ԱՄԷՐԻԳԱՆ ՄԱՂԱԶԱՍԸ ՂԱԼԱԹԱՏԱ

ԷՃԶԱԽԱՆԷՅԻ ԱՖԻԹԱՊ

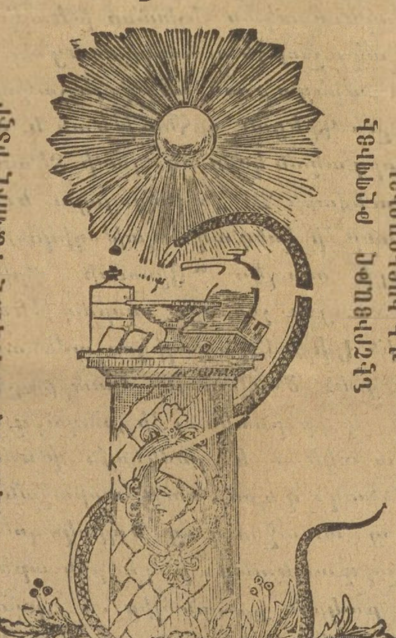

Վ. ԾԱՆՆԻՆԻՆ
ԷՃԶԱԽԱՆԷՅԻ ԲԷՊԻՐԻ
ՎԷ
ԷՃԶԱՅԻ ԹԸՊՊԻՅԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

1852 տէ քիւշատ օլունմուշ
Պէյօղլունտա Աղաճամիտէ Ն. 77

ՎԷ
1867 տէ քիւշատ օլունմուշ
Սթամպօլ քէօբրիւ պաշընտա Ն. 1-2

Իշպու էճզախանէլէրտէ ամիւզ. գիւք էճզալէր փիյուխմ օլունուր.

Մահսուլաթը քիմեէվիյէ վէ խաբէչարէյէ, իմալիան, Ֆրանսըզ, ին. կիլիզ. Ալման վէ սայիրէ էտիվէյէի սախտուսէյէրի.

Սուտմը մաաէնիյէյի միւթէնէվ. վիյէ (հէր ճինս մաատէն սուլարը).

Ճէմիաի ճինսլի պուզ խալճէնիլ. տիյի սաաթէ).

Ալաթը ճէրրահիյէ վէ տիւրլիւթ. սաղլէ եանի չօճուգլարըն սաղլաթ ա. ղըլարընը տիւզէլթէճէք ալաթ, վէ ֆատըթչուլան մամուլ էտէվաթ.

Փիրփիթիէթի քինին (գընագընա սօլֆաթօսու).

Ինգլիզ մաղազալար կէճէլէրի սախի աչըգ օլուպ, րէչէթալար չաբուգ վէ գուսուրսուզ սուրէթտէ եա. բըլըր.

Ալմի մահալտէ իքի Նումէրօլու. խանէտէ, ալա Պօրտօ, Րէն, Մաճար, Սպանիա վէ եէրլի չարապլարը, քօն. եագ վէ միչրուպաթը միւխթէլիֆէ.

Մահսուլաթը մուղատտիյէ, եանի պէպէկլեր, միւրաթթըքֆաթ (բարֆիւմէրի) վէ սաչ պօյալարը, վէ տա. ւէրին էն մէչհուրու վէ էչխասը միւթէաատտիտէնին միւճէրրէպի օլան

Օ ՏԻԻՄԼԷՆ խամի իլէ մատուֆ սաչ պօյասը քի պէօյլէ չիչէկէր իլէ սաթըլըր.

Պալատէ պէյան օլունան քեաֆ. ֆէյի էճզալար էհվէն ֆիյաթլէ ֆի. րուխթ օլունուր.

ԳԱՐԵԳԻՆ

ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՎԿԱՅԱԳՐԵԱԼ ԻՐԱՒԱԲԱՆ

38 ՊԱՀՃԷ ԳԱՓՈՒ ԹԱՇ-ԽԱՆ 38

☞ Պատրաստ է ամէն տեսակ դատերու փոխանորդութիւն ընել՝ գոհացուցիչ պայմաններով:

ՍԱՀԻՊ ՎԷ ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ ՂԱԶԷԹԱ
Յ. ԹՕՎԱՃԵԱՆ

ԹԱՊԽԱՆԷԻ ՊՕՂՈՍ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ
Բէրա Շիշլի սօգագը